

PO ZASEDANJU „KONGRESA AFRIŠKO-AZIJSKE VZAJEMNOSTI“

Sovjetsko pronicanje med narode Azije in Afrike

Začela se je tekma tudi na gospodarskem področju - Čigav vpliv bo zmagal na svetu?

Od 26. decembra do prvih dni januarja je bilo v Kairu mednarodno zborovanje, ki je upravičeno vzbudilo veliko pozornost v zapadnem svetu.

Pod pokroviteljstvom predsednika Naserja so se v največjem afriškem mestu zbrali na posvetovanje odposlanci iz 45 dežel Azije in Afrike, da razpravljajo in sklepajo o svojih skupnih zadevah in ciljih.

Prvič v zgodovini so, kot znano, skupno nastopili črno - in rumenopolti narodi l. 1955 v indonezijskem mestu Bandungu, kjer so sprejeli nekatere smernice za svojo politiko do belokožcev, ki so skozi stoletja bili dejanski gospodarji njihovih dežel ter odločali o njihovi usodi.

Vodilna ideja zasedanja v Bandungu je bila, da se morajo vsa ljudstva Azije in Afrike enkrat za vselej otresti sleherne gospodarske in politične odvisnosti od belcev ter postati popolnoma svobodna na domači zemlji.

Pri tem je zelo značilno, da na zborovanje v Bandung niso bili vabljeni Rusi, čeprav se Sovjetska zveza razteza čez ogromne pokrajine Azije od Urala do Tihega oceana.

RUSI V KAIRU

Zakaj med zastopniki 29 azijskih in afriških vlad l. 1955 ni bilo Rusov? Zato, ker so prireditelji zasedanja v Bandungu prištevali tudi Sovjetsko zvezo med imperialistične države, ki drže v odvisnosti številne tuje narode in pokrajine v Aziji. Zborovanje, uperjeno zoper imperializem in kolonialno gospodarstvo, ne more vabiti k sodelovanju imperialistov, četudi nastopajo pred svetovno javnostjo s protimperialističnim, komunističnim programom.

Na zadnjem zborovanju v Kairu so pa bili Rusi poleg Japoncev zastopani z najštevilnejšim odposlanstvom. Nič ne more zgovorneje ponazoriti velike spremembe, ki se je od l. 1955 do 1957 izvršila v mednarodnem političnem položaju! Iz imperialistov so se Rusi iznenada prelevili v prijatelje in zaveznike narodov Azije in Afrike!

ZASTOPANA VEČINA ČLOVEŠTVA

To je prvi uspeh njihove vztrajne politike na Srednjem Vzhodu, je posledica njihovega sodelovanja z Naserjem, ki ima velik vpliv ne le v Afriki, temveč tudi v Aziji. Predvsem Naserju se ima Rusija zahvaliti, da so jo sprejeli med prijatelje temnopoltih ljudstev ter jo povabili v Kairo. Antikomunistični diktator Egipta se je hotel oddolžiti Moskvi za vso pomoč, ki jo je od nje zadnja leta prejemal.

Res je sicer, da se zasedanje v Kairu ne da primerjati s tistim v Bandungu. L. 1955 so bili v Bandungu zbrani zastopniki 29 vlad, medtem ko je bilo zborovanje v Kairu neuradno. Na njem je bilo videti tudi odposlance raznih opozicijskih in celo prepovedanih strank in tudi politične begunce, ki jih iščejo sodišča.

Razen tega v Kairu niso bile zastopane vse azijske in afriške dežele: tiste, ki so zaveznice zapada ali se zapadu nočejo zameriti, so izostale. Tako so vabilo odklonile Jordanija, Irak, Libanon, Tunizija in Maroko, ravno tako sta ga odbili Perzija in Turčija.

Močno bi se pa motil, kdor bi sodil, da je bilo zasedanje zategadelj brezpomembno. V

Kairu so se namreč sestali poleg političnih beguncov tudi uradni ali poluradni predstavniki velesil, kot so Kitajska, Indija, Sovjetska Rusija in Japonska, in števrilo prisotnih dežel je sploh daleč presegalo skupino tistih, ki zavoljo prijateljstva z zapadnjaki niso hoteli priti v Kairo. Na zborovanju so prišli do besede odposlanci domala vseh evropskih prekomorskih kolonij v Afriki in Aziji.

Ljudje, zbrani v Egiptu, so skratka govorili v imenu večine prebivalstva na zemlji. Ko so se zastopniki Sovjetske Rusije s pomočjo Naserja lahko udeležili kot polnopravni člani zasedanja, jim je bila zatorej dana edinstvena prilika, da širijo med večino človeštva svoj vpliv in svoje ideje.

Vsem ponujajo pomoč

In Rusi so izredno priložnost tudi temeljito izkoristili. Načelnik njihovega odposlanstva Rašidov je v Kairu obljubil vsem narodom Azije in Afrike vsestransko gospodarsko in tehnično pomoč Sovjetske zveze.

»Za vas«, je dejal, »bi lahko gradili tovarne, uredili prometna sredstva, ustanavljali univerze, bolnišnice ali kulturne zavode. Stavili bi vam lahko na razpolago svoje strokovnjake in istočasno šolali vaše dijake na naših učiliščih. Povejte nam, kaj potrebujete, in mi vam bomo nudili sleherno pomoč, naj bo to s posojili, s tehnično podporo ali katerikoli drugim sredstvom. Pri tem ne iščemo svojih koristi. Mi nočemo niti dobičkov niti privilegijev niti surovin. Od vas tudi ne zahtevamo, da bi se priključili temu ali onemu taboru ali spremenili svojo vlado. Tudi svoje notranje in zunanje politike vam ni potrebno spreminjati. Pomagati vam želimo povsem nesebično kot brat bratu«.

Te ruske ponudbe so vzbudile v Kairu tako navdušenje, da so se nekateri zborovalci takoj oglasili s predlogom, naj kongres izreče Sovjetski zvezi zahvalo za pomoč, ki jo je že dala in jo misli še nuditi narodom Azije in Afrike.

Pri tem je zanimivo ugotoviti, da večina na zasedanju zastopanih dežel nikakor ni komunistična. Prebujajoče se narode obeh zemljin prešinjata predvsem plameneč nacionalizem in strastna težnja po svobodi in neodvisnosti. »Večina, kar nas je tukaj«, je izjavil zastopnik Indije Singh, »nismo komunisti«. In ko so časnikarji vprašali odposlanca afriške države Ghana, ali ima sovjetski nastop na Ogrskem za imperialistično dejanje, je odgovoril brez oklevanja: »Da! Mi obsojamo ravnanje Sovjetske zveze v tem vprašanju«.

Človek se sprašuje, kako je mogoče, da je kljub globokim ideološkim razlikam in nasprotjem Sovjetska Rusija v Kairu lahko složno sodelovala z zastopniki azijskih in afriških dežel.

OD KOD SLOŽNO DELO

Vzrok je v tem, ker ni na zasedanju nikomur vsiljevala svojih idej, temveč brez vsakega pridržka samo podpirala vse narodne, socialne, politične zahteve in težnje azijskih in afriških narodov. Z njimi skupno se je prav tako zavzemala za neodvisnost Alžira in francoske kolonije Madagaskar v Indijskem oceanu kot za svobodo prebivalstva v angleških afriških posestih Kenia in Uganda. Glasovala je za to, da se otok Okinava vrne Japoncem, Formosa Kitajski, Maroku pa vsi kraji, ki jih ima še v oblasti Španija. Samo po sebi se razume, da je podprla tudi predlog, naj Holandija odstopi Indoneziji zapadni del Nove Gvineje v Tihem oceanu.

Ni je skratka zahteve narodov Azije in Afrike, katere Sovjetska Rusija ne bi bila v Kairu brezpogojno odobrila.

Ker je Rusija poleg Amerike danes najmočnejša velesila na svetu ter ima zategadelj v mednarodni politiki zelo tehtno besedo, je samo po sebi umljivo, da je državam in ljudstvom Azije in Afrike sovjetska podpora nadvse dobrodošla, čeprav se večina teh narodov ne strinja s komunizmom ali ga naravnost odklanja.

V TEKMI Z ZAPADOM

Zapadno, predvsem ameriško časopisje je te dni poudarjalo, da je protimperialistično zborovanje v Kairu brez moralne veljave že zavoljo tega, ker na njem sodeluje Rusija, ki je sama največja imperialistična velesila belokožcev v Aziji. Medtem ko se Velika Bri-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

Pobuda Velike Britanije

Navzkrižje med Ameriko in njenimi evropskimi zavezniki je bilo pred sestankom Atlantske zveze v Parizu, kot smo že pisali, v naslednjem. Zunanji minister Dulles je smatral vsako pogajanje z Rusi za zgubo časa ter silil zaveznike le v to, da se čim temeljiteje oborože, medtem ko so Evropejci bili mnenja, da je treba, preden se začne splošno atomsko oboroževanje, vendarle sesti z boljševiki k zeleni mizi ter še enkrat poskusiti, ali bi se z njimi dal doseči sporazum o postopnem razoroževanju. V Parizu je bil, kot znano, sklenjen kompromis: priprave za oboroževanje Evrope se nadaljujejo, obenem pa naj se iščejo stiki z Moskvo.

Na lastno pest

Preteklo soboto so šli Angleži korak dalje. Njihov ministrski predsednik Macmillan je po daljšem razgovoru z Winston Churchillom imel na radiu govor, v katerem je izjavil, da je Velika Britanija pripravljena se udeležiti ne le sestanka najvišjih predstavnikov zapada in Sovjetske zveze, temveč tudi podpisati pogodbo o nenapadanju med komunističnim vzhodom in državami Atlantske zveze.

NOVA DRŽAVA

Angleži so pretekli petek spet proglasili eno svojih kolonij za samostojno državo. Imenuje se Zapadna Indija, čeprav ne leži v Indiji, ampak v Srednji Ameriki, tam, kjer se je Krištof Kolumb l. 1492 izkrcal, misleč, da je pristal v Indiji, v resnici pa odkril Ameriko.

Nova država leži na otokih okoli Jamajke in šteje 3 milijone prebivalcev. Ostati hoče v Britanski skupnosti narodov (Commonwealthu) ter priznava angleško kraljico za državnega poglavarja. Zapadna Indija je nov primer, kako so Angleži pametni politiki: ko vidijo, da neke dežele ne morejo več držati pod svojo oblastjo s silo, popuste ter jo kot enakopravno članico vključijo v Britansko skupnost narodov.

PRIMER MALTE

Otok Malta, ležeč južno od Sicilije, je postal znan po svetu v dobi Mussolinija, ko je ta hotel, naj se otok odcepi od Velike Britanije ter priključi Italiji. Fašisti so to zahtevali, čeprav prebivalstvo ni italijanskega pokolenja, temveč govori svoj poseben jezik ter se ni maralo ločiti od Angležev.

Po zadnji vojni so Maltežani pod vodstvom sedanjega predsednika vlade, socialista Mintoffa, celo zahtevali, naj Malta postane sestavni del Velike Britanije ter neha biti kolonija.

Angleži tej želji do danes niso še ugodili. Kraljica Elizabeta je v zadnjem prestolnem govoru le obljubila, da bodo odnosi med Malto in Londonom postali »še tesnejši«, priključitve pa ni omenila.

Maltežani so zavoljo tega zelo ozlovoljeni. Hudo jih je pa zlasti razburilo, ko so zvedeli, da nameravajo Angleži zapreti svoje ladjedelnice na otoku. S tem bi Malta izgubila letno okrog 20 milijard lir dohodkov in 42 tisoč delavcev bi ostalo brezposelnih.

Macmillanov govor je vzbudil v Ameriki precejšnje presenečenje. Predvsem zategadelj, ker je Macmillan ponudil Rusom pogodbo o nenapadanju, ne da bi se prej posvetoval z zavezniki. V Parizu je pa bilo sklenjeno, da članice Atlantske zveze v bodoče ne bodo več nastopale na lastno pest, temveč le po skupnem dogovoru.

Splošno mnenje je, da je Macmillan tako ravnal na nasvet starega Churchilla, ki je že dolgo pristaš neposrednih osebnih stikov z voditelji Rusije, o katerih misli, da tudi oni ne marajo nove svetovne vojne, in zato upa, da je z njimi sporazum končno le mogoč.

Zanimivo je, da je Macmillanova pobuda naletela v Evropi skoro povsod na odobravanje, četudi so Angleži res nastopili na lastno pest ter niso prej vprašali zaveznikov za mnenje. Angleško pobudo je n. pr. pozdravil tudi Adenauer.

Macmillanov predlog bi moral biti nekak pritisk na Ameriko in v prvi vrsti pa na togega in trdega Dullesa, da bi v politiki do Moskve pokazal več prožnosti ter prilagodil svoja dejanja spreminjajočim se razmeram v svetu.

Angleška moč peša

Minister za kolonije Lennox — Boyd je skušal sicer Mintoffa pomiriti, češ da bodo ostale za dobo 3 let razmere v ladjedelnicah »slične sedanjim«, dodal pa je, da je varčevanje nujno potrebno. Anglija bo naredila vse, da na Malto prepreči brezposelnost, četudi v tem pogledu nima nobenih izrecnih obveznosti.

Te izjave so globoko razburkale duhove med prebivalstvom, ki je gospodarsko popol-

noma odvisno od Velike Britanije. Strah pred brezposelnostjo je nagnal Mintoffa, da je sklical ob koncu leta veliko protestno zborovanje delavstva v glavnem mestu La Valetti ter nato predložil malteškemu parlamentu sklep, v katerem je rečeno, da bo Malta pretrgala vse zveze z Veliko Britanijo, ako London ne spremeni svoje politike.

Mintoff hoče s to grožnjo, ki je bila soglasno odobrena, prisiliti Angleže k popuščanju, toda jih bo težko prepričal, da obdrže na Malti svoje pomorsko oporišče nespremenjeno.

Velika Britanija ni namreč več bogata svetovna sila, kot je nekoč bila. Ker je obubožala, je n. pr. sama ukinila pomorsko oporišče Hongkong v Aziji, odpravlja razne druge vojaške postojanke po svetu, umika svoje posadke celo iz Evrope. Svoj obrambni ustroj hoče prilagoditi novim izumom, držeč se pri tem načela skrajnega varčevanja. Nov dokaz, kako nekdanja britanska moč propada. Na njeno mesto sta stopili Amerika in Rusija.

TITO JE ZDRAV

V inozemskem tisku se je vztrajno širila vest, da je maršal Tito resno bolan, in mnogi so iz tega delali vse mogoče politične zaključke. Da so ti glasovi bili brez podlage, se je izkazalo na Silvestrovo, ko je Tito prišel v Ljubljano. Med drugim je obiskal s spremstvom Gospodarsko razstavišče, kjer se je pomešal med občinstvo ter ob zvokih domače glasbe zaplesal polko.

ZASEDANJE MANJŠIN

Narodne manjšine, organizirane v tako imenovani »Federalistični zvezi evropskih narodnostnih skupin« s sedežem v Kopenhagenu, so se bile namenile imeti letošnji občni zbor v Bocnu na Južnem Tirolskem. Italijanska vlada je pa zasedanje prepovedala. Zato so v Kopenhagenu sklenili prirediti junija 1958 občni zbor v Innsbrucku, glavnem mestu severnega Tirola. Rimska vlada je s prepovedjo izzvala po nepotrebnem sedaj spor tudi z mednarodnim združenjem evropskih manjšin.

Jugoslavija in Vzhodna Nemčija

Komaj je Beograd uradno priznal komunistično Vzhodno Nemčijo, so med obema vladama že nastala prva nesporazumljenja.

Povod je dalo velepodjetje ali kombinat za pridelovanje aluminija, ki ga namerava Jugoslavija ustanoviti v Črni gori, v mestu Nikšiću. Dne 1. avgusta 1956 sta, kot znano, Sovjetska Rusija in Vzhodna Nemčija podpisali z Jugoslavijo pogodbo, po kateri naj bi Jugoslavija dobila 165 milijonov dolarjev ali okrog 100 milijard lir dolgoročnega posojila za zgradnjo imenovanih tovarn. Od kapitala bi morali dobaviti Jugoslaviji polovico Rusi, drugo polovico Nemci.

V obliki ugodnega posojila bi Vzhodna Nemčija poravnala obenem škodo, ki jo je nemško vojaštvo povzročilo s svojimi ropi in razdejanji za zadnje vojne na ozemlju Jugoslavije. Beograd se je bil domenil tudi z Zapadno Nemčijo, da na enak način, se pravi »s posojilom«, izplača vojno škodo.

Ne spoštujejo pogodb

Toda zgodilo se je, da niti Rusija niti Vzhodna Nemčija nista držali dane besede. Zunanji minister Popović se je februarja 1957 v parlamentu pritoževal, da noče nobena od

obeh vlad izpolniti prevzetih obveznosti. Zato je bila 29. julija 1957 pogodba o zgraditvi veletovarne v Nikšiću obnovljena.

Ko je Jugoslavija pred kratkim še uradno priznala vzhodnonemško vlado, je bilo pričakovati, da so s tem odpadle poslednje ovire. Izmjenjava blaga med obema deželama bi se morala v l. 1958 več kot podvojiti, njena vrednost bi morala skočiti od 10 na 25 milijonov dolarjev. Obenem bi se pričele zidati tovarne v Črni gori.

Tedaj se je pa naenkrat izkazalo, da vlada v vzhodnem Berlinu tudi zdaj ne namerava izpolniti vseh prevzetih dolžnosti, češ da ji njeno gospodarsko stanje tega ne dovoljuje. V Beogradu se seve hujujejo ter jo sprašujejo, čemu je potem julija 1957 spet podpisala pogodbo?

To je vzrok sedanjih nesoglasij med Jugoslavijo in Vzhodno Nemčijo, ki se na zunaj kaže v tem, da nista niti v Beogradu niti v Pankowu prevzela še službe dva prava veleposlanika, temveč le dva tako imenovana odpravnika poslov. Jugoslovani še zmerom upajo, da se bodo z vlado Vzhodne Nemčije na posled vendarle na kakšen način pobotali.

NOVICE

ČLOVEK V VSEMIRJU?

Zahodni dopisniki so te dni poslali svojim časnikom iz Moskve vest, da so Rusi pognali v vesoljstvo raketo, v kateri se je nahajal človek. Dosegel je višino 300 kilometrov, od koder se je v posebnem padalu vrnil živ in zdrav na zemljo.

Novica je naredila najgloblji vtis v krogih znanstvenikov po vsem svetu. »Če je to res,« je izjavil angleški učenjak prof. Lovell, »lahko rečemo, da gre za naravnost fantastično stvar. Zdi se skoro neverjetno«.

Ameriško javnost je pa novica spravila v pravcato zmedenost. Ljudje imajo občutek, kot da niso več varni na lastni zemlji.

Toda medtem ko piše ves svet o potu človeka v vsemirje, sovjetska vlada vztrajno molči. Ravno tako je tiho rusko časopisje.

Zakaj tak molk? Nekateri menijo, da so Rusi tihi, ker se jim je poskus z raketo ponesrečil, drugi pa, da poskusa sploh ni bilo. Novica je bila baje le poteza v živčni vojni, ki se danes vodi med Ameriko in Sovjetsko zvezo. Rusi so hoteli vedeti, kakšen bo učinek.

Pri tem so lahko dognali, kako se je zadnji čas korenito spremenila ameriška miselnost. Prej Amerikanci niso hoteli verjeti niti uradnim vestem o ruskih znanstvenih napredkih. Ruse so dosledno podcenjevali, sedaj so zašli v drugo skrajnost ter mislijo, da so Rusi vsega sposobni, ter so se jih začeli bati.

GOSPODARSTVO ITALIJE

Italijanska republika je tudi v preteklem letu gospodarsko precej napredovala, in sicer zlasti v industriji.

Če vzamemo kot izhodišče leto 1938 ter označimo tedanje stanje s številko 100, je industrija v l. 1957 dosegla že številko 227, se pravi, da je od Mussolinijevih časov do danes več ko podvojila svojo proizvodnjo.

Kar pa Italiji še zmerom močno primanjkuje, je pogonska sila. Nima dovolj elektrike, nafte, zemskega plina in premoga. Zato mora gorivo uvažati in ga bo še dolgo; vse dotlej, dokler ne bo atomska sila nadomestila sedanje pogonske energije po vsem svetu.

Znatno počasneje kot industrija napreduje v Italiji poljedelstvo. Od številke 100 iz l. 1938 je poskočilo lani le na 119. Uvažati je treba torej tudi hrano, v prvi vrsti meso.

Napredek gospodarstva ima seve za posledico, da raste tudi narodni dohodek Italije. L. 1956 je v republiki znašal 13.073 milijard lir, lani pa 14.800 milijard.

Brez dvoma lep napredek, toda še vedno mala stvar v primeri z dohodki velesil, kot so Združene države ali Sovjetska Rusija. Če se hočemo o tem prepričati, zadostuje omeniti, da je en sam medcelinski atomski izstreljek stal Rusijo 1.600 milijard lir, se pravi več kot ves enoletni narodni dohodek Italije.

VROČ BOŽIČ

V Sydneyu v Avstraliji so za božič zaznamovali najhujšo vročino od leta 1939. Toplotmer je kazal v senci 42 stopinj. Vsa kopališča so bila polna. Ljudje so se kar smejali, ko so prejemale iz Evrope božična voščila na »zasneženih« razglednicah.

ŽALOSTEN REKORD

V novoletni noči, ko se ljudje opijejo, so se vselej godile nesreče. Tako tudi letos. Temu se je razpočila v roki petarda, drugemu je priletela na glavo steklenica ali stara skleda, največ pa je bilo proti jutru prometnih nezgod. Samo v New Yorku je na cestah našlo smrt 114 oseb, v vsej državi pa 179. S tem je Amerika presegla svoj rekord smrti na Silvestrovo l. 1948.

PLEMENSKA MRŽNJA

Neka ameriška družba je namestila kot postrežnico na letalih neko lepo in sposobno črnko. Takoj so se v javnosti dvignili protesti, češ da se s tem ruši ugled Združenih držav. Ugledni dnevnik Washington Post je pa vzel črnko v zaščito, trdeč, da barva kože ne more odločati o pameti in značaju človeka.

Narodna in plemenska mržnja je, kot vidimo, še vedno prava bolezen naše »napredne« dobe.

MONOPOL SE RUŠI

Število držav, ki izdelujejo jedrno orožje, se večja. Najprej je atomsko bombo imela le Amerika, po nekaj letih ji je sledila Rusija, ki jo je na področju jedrne znanosti v nekaterih rečeh celo posekala. Kot tretja država z lastno vodikovo bombo je nastopila Velika Britanija ter se s tem osvobodila odvisnosti od Amerike. Te tri velesile imajo danes v atomskem orožju nekaj monopol.

Iz Amerike prihaja sedaj glas, da bosta v l. 1958 izdelali lastne bombe tudi Francija in Švedska. Znanstveno in tehnično sta za to sposobni, vse je le vprašanje — denarja.

KDO KUPI?

V Njujorku je naprodaj drugi najvišji donebnik na svetu Chrysler Building. Visok je 349 metrov in ima 77 nadstropij. Ponuja jo ga za 40 milijard lir.

Sovjetsko pronicanje med narode Azije in Afrike

(Nadaljevanje s 1. strani)

tanija in druge evropske države odpovedujejo v Aziji koloniji za kolonijo, se moč Rusije na tej zemljini čedalje bolj širi in utrjuje.

Ne samo to! Sovjetski Rusiji se je po zadnji vojni posrečilo razširiti svojo imperialistično oblast celo na številne narode Evrope. Podvrgla si je ne le vse baltičke dežele, temveč gospodari tudi na Poljskem, Češkoslovaškem, v Vzhodni Nemčiji, na Ogrskem, v Romuniji, Bolgariji in s pomočjo Albanije celo ob obali Jadranskega morja. Nikdar v zgodovini ni nobena država imela oblasti nad tolikimi tujimi narodi kot danes Rusija.

Toda vsi ti razlogi, ki so sami po sebi resnični in prepričljivi, ne vplivajo s posebno

učinkovitostjo na narode Afrike in Azije. Zanje je poglavitno le to, ali jih Rusija podpira ali jih ne podpira v njihovi borbi za svobodo in neodvisnost. Če jih podpira, ji vse drugo prezrejo in odpustijo.

Spretnost Moskve je ravno v tem, da je znala vskladiti svoje koristi s koristmi narodov Azije in Afrike. Njih podpira v vseh težnjah po neodvisnosti in ravnopravnosti, s tem pa ruši politične in gospodarske postojanke, ki jih imata Evropa in Amerika med afriškimi in azijskimi narodi.

V tej tekmi, ki se vodi med zapadom in Moskvjo, so bili Rusi doslej spretnejši in uspešnejši. Ako Amerika in njeni zavezniki ne spremene iz temeljev svoje politike, je jasno, da bodo v tekmi podlegli.

Ljubljanski grad pozimi

Dopisi v Tržaškega

NABREŽINA

Prejšnji petek je bila v Nabrežini izredna seja občinskega sveta. Župan Furlan je najprej svetovalcem voščil srečno novo leto in nato je odbornik Škrk obširno poročal o občinskih javnih delih, ki so v teku ali na tem, da jih prično izvrševati. Iz poročila izhaja, da se spomladi zaključijo gradnja otroškega vrta v Nabrežini in ljudske šole v Sosljanu. Te dni prično nadalje zidati v Nabrežini dom za onemogle in reveže, za kar je bilo že leta 1956 določenih 40 milijonov lir. S sredstvi iz gospodarskega načrta za leti 1957-58 bodo spomladi na novo asfaltirali vaške poti v Slivnem in Cerovljah, cesto iz Sosljana v pristanisce, vse poti v Devinu ter Staro vas v Nabrežini. Obnovili bodo vse vodovodno omrežje v Devinu in deloma tudi v Nabrežini, kjer bodo ob enem pričeli graditi greznice naprave. Enake naprave se postavijo tudi v Sosljanu in Devinu. Za vodovode in greznice je nakazanih 20 milijonov lir, medtem ko bodo ostala dela iz gospodarskega načrta stala okrog 35 milijonov. Omeniti moramo končno še novi ljudski šoli v Cerovljah in v begunskem naselju pri Štivanu ter novo kopališče v Nabrežini, ki jih prično graditi verjetno že v prvi polovici tega leta.

Gospodarski načrt 1958-59

Sledilo je nato poročilo o predlogu za gospodarski načrt 1958-59, ki ga je sestavil upravni odbor. Po razpravi je občinski svet sklenil zaprositi oblastva za 114 milijonov in 200 tisoč lir. S temi sredstvi namerava občinska uprava izvršiti naslednja dela:

Dokončno asfaltirati vaške poti in trg v Mavhinjah (1.200.000 lir); zgraditi novo cesto ter urediti trg in postajališča za avtomobile v Devinu (12 milijonov); postaviti javno stranišče v devinskem pristanišču (1 milijon); urediti stare poti v Sosljanu (5 milijonov); zgraditi postajališče za avtomobile ter tlakovati stransko pot v Štivanu (5 in pol milijona); urediti in asfaltirati cesto iz Nabrežine skozi Slivno do poti Mavhinje - Prečnik (5 milijonov); asfaltirati pot v Trnovci (pol milijon) in urediti pot iz Nabrežine v Praprotni (3 in pol milijona); asfaltirati trg pred železniško postajo v Sosljanu (1 milijon).

Drugi del gospodarskega načrta predvideva gradnjo novega otroškega vrta v Devinu (15 milijonov), poslopja za turistični urad, javni telefon ter higijenske naprave v Sosljanu (8 milijonov) in gradnjo novih greznic v Nabrežini in Sosljanu (20 milijonov). V sosljanskem pristanišču nameravajo nadalje zgraditi nov pomol in razširiti današnjo preozko cesto (10 milijonov). Za cerkvene potrebe so zaprosili 2 milijona, za javno razsvetljavo in vodovode pa 8 milijonov. Na predlog svetovalec Vižintina so v načrt vključili še postavko 10 milijonov za nov otroški vrt v Šempolaju.

Iz predloženega načrta izhaja, da je nabrežinska občinska uprava posvetila največjo pozornost obalnim vsem svojega področja, da bi s tem nekaj zares učinkovitega doprinesla k razvoju tujkega prometa. Želijo, da bi oblastva to upoštevala in omogočila občinski upravi, da svoj delovni načrt čimprej izvede.

REPENTABOR

Tudi repentaborska občinska uprava je pred dnevi sestavila gospodarski načrt za leti 1958-59. Načrt predvideva skupno vsoto 15 milijonov in 200 tisoč lir, s katerimi nameravajo izvršiti precej del javne koristi. Tako mislijo ob ljudski šoli na Colu zgraditi večje igrišče (2 in pol milijona), preurediti tamkajšnje pokopališče (1 milijon) in poslikati notranjost župnijske cerkve (3 milijone). Dva milijona 300 tisoč lir so določili za javno razsvetljavo po vaseh in na obmejnih prehodih ter za javno telefonsko govorilnico na Fernetičih. Oblastva v Trstu so tudi zaprosili za prispevek 4 milijonov in 700 tisoč lir, ki jih nameravajo potrošiti za izredna popravila občinskih poslopij in cest.

Kot vidimo, je občinska uprava zaprosila tudi za 3 milijone lir za poslikanje repentaborskega svetišča. Želeli bi, da bi to delo izvršil kak naš priznan slikar, ki pozna slavno preteklost te cerkve in se zaveda tudi njene današnjega neprecenljivega umetniškega pomena.

BAZOVICA

V torek smo v Bazovici položili k večnemu počitku g. Karla Gruntarja, učitelja v pokopju in bivšega gostilničarja. Bilo mu je 82 let. Pokojnik se je sicer rodil na Kobariškem, a ga je njegova življenjska pot že mladega zanesla na Tržaško, kjer je več let učiteljeval po raznih vaseh našega Krasa, dokler se ni l. 1904 stalno naselil v Bazovici.

Ceprav je bil oče 5 otrok, je po smrti svoje žene ostal sam. Trije otroci so umrli mladi, enega sina — študenta v Ljubljani — je pobrala bolezen, zadnji otrok pa je bil umorjen v nekem nacističnem koncentracijskem taborišču. Čeprav ga je življenje kruto prizadelo, je usodo prenašal tako pogumno, kot se spodobi pristnemu sinu naših gora.

Bil je vzoren učitelj, mož plemenitega srca in narodno zaveden Slovenec. Pogreba so se udeležili mnogi Bazovci in tudi številni njegovi učenci. S tem so se svojemu učitelju še enkrat zahvalili za ves trud, ki ga je izkazal, ko je pred mnogimi leti uravnaval njihove prve korake v življenje.

Naj mu sveti večna luč! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

BARKOVLJE

Ko Barkovljani danes proslavljamo božič, praznik sv. Štefana, novo leto in sv. tri kralje, nas obide grenak občutek. Pred mnogimi leti je nekdanje pevsko društvo Adria prirejalo vsako leto silvestrovanje, ki je v veliko dvorano Narodnega doma privabljal vse barkovljanske ljubitelje petja. Prišli so stari in mladi, kajti silvestrovanje je bilo barkovljanski družinski praznik. Vsi so nestrpnost čakali prehod iz starega v novo leto. Opolnoči je mož stopil k ženi, prijatelj k prijatelju, znanec k znanu: vsi so si voščili srečno in veselo novo leto! Kmalu nato je vse vstalo in je iz grl zadonela naša večno lepa pesem Hej Slovani!

CESTITAMO!

Dne 28. decembra sta si v cerkvi sv. Duha v Devinu obljubila večno zvestobo g. Miro Tavčar, učitelj v Sosljanu, ter gđc. Marta Legiša. Prijatelji in znanci jima ob tem pomembnem dnevu iskreno čestitajo in žele mnogo sreče ter božjega blagoslova v novem življenju.

Barkovljani imamo sicer tudi danes delavno prosvetno društvo, toda njegov zbor ne more nastopati zaradi pomanjkanja primerenih prostorov.

Na srečo je pri nas dober cerkveni pevski zbor, ki skrbi za lepo petje od božiča do sv. treh kraljev. Tako v Barkovljah lahko slišimo slovensko petje, ki bi brez tega zbora popolnoma izostalo. Ker vemo, da je za takšno udeleževanje potrebno mnogo truda in požrtvovalnosti, izrekamo cerkvenim pevcem in pevovodji prisrčno zahvalo.

ZGONIK

Upravni odbor zgoniške občine je konec prejšnjega leta nadzornim oblastvom predložil gospodarski načrt za leti 1958-59, ki predvideva skupni strošek 56 in pol milijona lir za razna javna dela. Občinska uprava je to pot sklenila predvsem temeljito urediti svoje ceste in je zanje določila kar 41 milijonov lir. V poštev pridejo vse važnejše ceste v občini, ki niso še asfaltirane, in sicer: pot iz Zgonika v Saleč, cesta iz Briščikov v Repnič, pot od železniške postaje v Repniču in druge. Če oblastva odobre naproseno vsoto, bo vprašanje naših cest v glavnem zadovoljivo rešeno.

Od ostalih javnih del omenjamo postavko 4 milijonov za ograjo ob novi šoli v Zgoniku, izdatek 5 milijonov za občinsko knjižnico v stari šoli v Zgoniku in 3 milijone 500 tisoč za gradnjo kopališča v Saležu. Za cerkvene potrebe in popravila občinskih poslopij pa predvidevajo strošek 3 milijonov.

GABROVEC

V nedeljo pred Novim letom se je v vasi ter bližnji okolici bliskoma razširila žalostna vest, da je kruta usoda pretrgala nit življenja 16-letni dijakinji Silviji Černjavi iz Gabrovec. Njena tragična in prerana smrt je globoko presunila vse, ki so je poznali in imeli radi. Postala je namreč žrtev prometne nesreče, ko se je skupno z očetom vozila na motornem kolesu, ki se je zaradi nenadne okvare med vožnjo prekučnilo.

Pokopali smo jo na Silvestrovo. Pogreba se je udeležila velika množica domačinov ter profesorski zbor trgovskega tečaja na Proseku. Pred cerkvijo in na pokopališču je pevski zbor zapel nekaj žalostink, godba pa je igrala žalne koračnice.

Naj bo prerano umrli dijakinji lahka domača zemlja. Staršem in sorodnikom naj Bog pomaga prenesti veliko bol.

SV. KRIŽ

Predpreteklo nedeljo so v Sv. Križu odkrili ploščo, ki so jo domačini postavili v spomin pred 10 leti umrlega slikarja Alberta Sirka. Plošča je vzdana v pročelje pokojniške rojstne hiše. Slavnostni govor je imel slikar dr. Hlavaty. Domači igralci so za to priliko uprizorili igro Vdova Rošinka.

GLASBENA MATICA

priredi 11. januarja 1958 z začetkom ob 21. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«

PLES

12. januarja, 1958 ob 17. uri pa v Avditoriju

VESELI POPOLDAN

Sodelujejo:

priznani ansambel Boruta Lesjaka, duet Majda in Polonca in znani filmski igralci Janez Cuk

— Dopi iz Goriške —

IZ ŠTEVERJANA

Na dan sv. Štefana je bil slovesen sprejem dvajset mladih deklic v Marijin vrtec. Lepo je bilo gledati naše male, kako so zbrano in z zaupanjem sledili lepemu obredu in kako so s pobožnostjo sklepali ročice k Božji materi. Vse vernike, posebno še matere, je nekaj presunilo in marsikatera si je na skrivaj obrisala solzo.

Podporno društvo ECA je za praznike razdelilo 85 tisoč lir podpore starčkom in onemoglim. Po praznikih prejmejo nekaj podpore tudi najpotrebnejši šolski otroci.

IZ ŠTMAVRA

Božične praznike smo pri nas lepo preživali. V nedeljo pred božičem so nam šolski otroci pripravili lepo prireditev. Na sporedu so bile deklamacije, petje in igrice. Našim malčkom je priskočil na pomoč domači cerkveni zbor, ki je zapel nekaj božičnih pesmi. V okrašenih šolskih dvoranici se je nabralo kar mnogo ljudi, ki so z veseljem sledili izvajanju mladih »umetnikov« ter jih ob zaključku zasluženemu nagradili s ploskanjem.

Vsi šolski otroci so bili na koncu obdarovani. Dobili so lepe zavoje, ki jim jih je podarila Vincencijeva konferenca v Gorici.

Zelo smo bili zadovoljni, ko smo slišali, da namerava občina že v letu 1958 zgraditi vodovod do naše vasi. Če Bog da, bomo imeli tudi pri nas kmalu zdravo pitno vodo, brez katere smo res težko živeli.

IZ GRADIŠKE

V tovarni nogavic Mocchietti je v sredo zjutraj izbruhnil ogenj. Velika je bila nevarnost za vso tovarno, vendar se je gasilec posrečilo, da so požar omejili. Škode je okoli dva milijona, tovarna je pa, hvala Bogu, ostala. Žalostno je, da bo okoli 100 delavcev približno dva meseca brez dela.

Bolj vesela je pa vest, da bodo pri nas v kratkem odprli sedem novih delovišč, kjer bodo zaposlili približno 110 delavcev. Tako se bo vsaj nekoliko ublažil hud udarec, ki nas je zadel ravno za Novo leto.

IZ MEDANE

V nedeljo, 29. decembra, so v Medani pokopali g. Franceta Zuechiatija, ki je umrl dan prej za srčno kapjo. Veličastni žalostni sprevod, ki se je odlikoval po izredni udeležbi ljudstva iz vseh briških vasi tostran in onkraj meje in mnogih venci, je vodil dekan g. Milanič ob spremstvu pet drugih duhovnikov. Pokojnik je umrl v 65. letu starosti. Dovršil je visoko geodezijsko šolo na Dunaju. V prvi svetovni vojni se je udeležil bojev zlasti v Karpatih in dosegel čin nadporočnika.

Po prvi svetovni vojni je ob očetovi smrti prevzel skupno z bratom Tonetom eno največjih in najlepših posestev v Brdih. Njun prelep in sodobno urejen dom je bil znan po izredni gostoljubnosti. Pokojni France pa ni mogel preboleti razlastitve, ki ga je zadela po novem jugoslovanskem agrarnem zakonu. Le kdor je pokojnika poznal kot pisec teh vrstic, ve, kako dobrega srca in plemenitega značaja je bil. Združeni pevski zbori so mu pred domom žalosti, v cerkvi in na grobu v slovo zapeli nekaj pretresljivih žalostink. Naj blagemu pokojniku sveti večna luč! Nje-

govi gospe Štefaniji in sinovoma Jožku in Alešu izrekamo globoko sožalje.

BOŽIČNI PRAZNIKI

Prelepi božični prazniki so za nami. Goriški Slovenci smo jih preživali zbranega in veselega duha. V velikem številu smo se udeležili polnočnice in »ofrac«. Želeli bi pa, da bi se pevski zbor za prihodnjo polnočnico temeljiteje pripravil ter z ubranim petjem še bolj podvignil božičnega duha v naših srcih.

Kot običajno so se tudi letos mnogi Slovenci iz mesta in podeželja pa tudi s Tržaškega in iz Jugoslavije udeležili v nedeljo, 29. decembra, pevskega koncerta v s'olnici. Ta dan so nastopili pevski cerkveni zbori iz Števerjana, Pevme, Podgore, Jazbin, Rupe, Doberdoba, Jamelj ter zbora Goriške Marijine družbe in SKPD. Petje je vodil prof. Filaj. Tudi to pot smo mogli občudovati lepo to slovenske božične pesmi.

Izredno lepo vreme je za Silvestrovo in Novo leto še pripomoglo, da je bilo razpoloženje tukajšnjega ljudstva še bolj razigrano.

Saj poročajo, da je na Silvestrovo pri raznih plesnih prireditvah na Goriškem zletelo v zrak nad 10 tisoč zamaškov šampanjca. Posebno veselo je bilo v telovadnici na trgu Battisti, v kateri se je zbralo nad tri tisoč ljudi.

V nedeljo zjutraj nas je pozdravilo tudi nekaj snežink, ki so se pa kmalu spremenile v mrzel dež.

Prisrčno in veselo božično razpoloženje goriških Slovencev pa je ves čas motila bridka misel na naše brate in sestre v Jugoslaviji, ki so morali te dni delati kot ob navadnih delavnikih. To je že četrto leto, odkar je po prelomu diplomatskih odnosov s sv. stolico bil božič v Jugoslaviji ukinjen kot javni praznik. Vsako leto poudarjamo ob tej priliki, da to škoduje ugledu naše matične države v vsem krščanskem svetu. Skrajni čas je že, da se tudi jugoslovanskemu delavstvu zopet omogoči svobodno praznovanje tega največjega krščanskega praznika.

NA OBMEJNIH BLOKIH

Tudi letos so si jugoslovanski in italijanski obmejni stražniki na Novo leto izmenjali voščila in darila ter skupno spili v prisrčnem razpoloženju nekaj kozarcev vina. Na mednarodnem prehodu pri Rdeči hiši sta poveljniki jugoslovanskega bloka gospod Novak in italijanski predstavnik dr. de Julianis napila sreči obeh držav ter izrazila željo in prepričanje, da se bodo prijateljski odnosi, ki že vladajo med obmejnimi stražniki, še bolj poglobili ter zajeli tudi prebivalstvo obeh držav.

KLOBUCARNA

M. Leban

GORICA — UL. RASTELLO 28 — Tel. 39.07

Lepa izbira moških klobukov - tudi znamke »Panizza« - ter ženskih klobukov, čepic, dežnikov itd.

VELIK POŽAR V KOPRIVI

Novo leto smo pri nas žalostno začeli. Okoli 8. ure zjutraj je na posestvu zavoda vojnih sirot, in sicer na seniku in v hlevu začelo goreti. Krminskim gasilec so sicer takoj priskočili na pomoč tudi goriški, toda gašenje ni šlo tako od rok, kot bi lahko, ker je primanjkovalo vode, tako da so jo morali dovažati iz Gorice. Požar so pogasili okoli 5. ure popoldne.

Zgorelo je okoli 30 stotov slame, 120 stotov sena, precej orodja in vsa streha. Ker so se koloni bali, da bo zgorelo tudi stanovanjsko poslopje, so metali vse prebilstvo in opremo skozi okna in tako povzročili tudi nepotrebno škodo. Cenijo, da znaša skupna škoda okoli 3 milijone lir.

SMRTNA KOSA

Na božični večer je v Črnem vrhu nad Idrijo umrl g. Viko Rudolf. Bil je znan kot veren in pošten mož, cerkveni pevec in dober gospodar. Naj mu bo lahka domača zemlja.

Vsem sorodnikom, zlasti družini dr. Vrčca, izrekamo iskreno sožalje.

NESREČA V SOLKANU

Ko se je mladi Goričan Chiades, uradnik pri delavnici Škarabot v Gorici, vračal na Novo leto zjutraj z avtomobilom domov, je v bližini sodnijske palače v Novi Gorici trčil v mladega fanta, ki se je prav tako vračal s svojo zaročenko s silvestrovanja. Mladenič je nezavesten v krvi obležal na cesti. Chiades ga je sicer takoj naložil na avto, da bi ga prepeljal v bolnico, toda ni bilo več pomoči. Mladenič je zaradi hudih udarcev na glavi umrl.

Policija je takoj uvedla preiskavo ter pridržala v zaporu Chiadesa, ki se do danes še ni vrnil.

ANTON VUK 75-LETNIK

Jutri praznuje 75-letnico rojstva markantna osebnost iz predvojnega javnega življenja naših krajev. Oče l. 1944 umorjenega pesnika Stanka Vuka je kot čevljarji vajenec v Mirnu pritegnil nase pozornost Janeza Evangelista Kreka, ki ga je povabil v Ljubljano na razne zadružne in prosvetne tečaje, od koder se je vrnil domov idejno preroben in poln navdušenja za narodno delo. Postal je organizator izobraževalnih društev, vodja pevskih zborov, od delavca se je povzpел na mesto ravnatelja tovarne čevljev in kasneje je bil izvoljen za predsednika največje gospodarske organizacije primorskih Slovencev: Zadrugne zveze v Gorici, ki jo je vodil do njenega nasilnega razpusta pod fašisti.

Ker je bil vpliven tudi v političnem življenju, so fašisti ob izbruhu zadnje vojne stegnili nanj roko, ga vlačili iz ječe v ječo in nato konfirirali na otoku Ustica. Ko se je začela krhati diktatura, se je, čeprav že v letih, priključil protifašistovskemu gibanju v Abrucih. Tu je rešil številnim zaveznikom častnikom življenje.

Ko se je bližalo osvobodjenje in so mu sina Stanka izpustili iz zaporov, je nadarjenega, mnogo obetajočega pesnika zadela v Trstu roka morilcev.

Toda Anton Vuk je kot kremenit moški značaj tudi ta udarec prenesel ter ob vrnitvi domov obnovil od fašistov uničeno zadružništvo v Mirnu ter se z nezmanjšano močjo vr gel spet v delo.

Danes živi v pokoju v rojstni vasi. Čvrst in bistri je kot mladenič. Bog mu daj živeti še mnogo let!

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

DVE BENEŠKI SLOVENIJI

Beneška Slovenija je zemlja ozkih dolin in navpičnih hribov, kozjih steza in strmih pašnikov, zemlja zapuščena od oblastev, kadar bi ji ta morala kaj nuditi. Tam lahko vidiš, kako se žene nečloveško trudijo, ko prenašajo težke tovore v koših na skrivljenih hrbtih po pobočjih, ki so tako strma, da še neobremenjenemu človeku poide sapa, ko se po njih vzpenja. Tam si lahko nekoč slišal matere in žene tožiti o možeh in sinovih, ki za nekaj liric težko delajo, kje v rudnikih ali pa hodijo v Furlanijo, na Goriško in še dalje brusiti nože, popravljati dežnike, lonce in podobno, da si s tem krvavo prislužijo nujno potreben denar. Niso bili zadovoljni, a nekako vdani v usodo. To je bila slika Beneške Slovenije pred drugo svetovno vojno.

Ce te pot zanese danes v ta lepi košček naše domovine, boš opazil, da se je nekaj spremenilo. Tu sicer še vedno ni lepih, asfaltiranih cest, ni tovarn in podobnega, ni strojev, s katerimi bi kmetje obdelovali zemljo. Ne! Vse to je ostalo pri starem.

Torej, kje je sprememba? Pri ljudeh. V inozemstvu so namreč spoznali, da tuje njihovo delo cenijo prav toliko kot tisto drugih ljudi. Ugotovili so (na žalost se je to moralo zgoditi v tujini), da so enakovredni in enakovredni drugim. Danes ne dobiš več Beneškega Slovenca, ki bi garal za 500 lir na dan,

medtem ko drugi dobi 1000 ali pa še več. Danes ne brusijo več nožev za krožnik juhe in ne beračijo več. Če le morejo, gredo raje v tujino. Žalostno je, da so še vedno prisiljeni zapuščati rodno zemljo, a obenem nas veseli, da hočejo postati enakopravni in enakovredni z ostalimi ljudmi.

Državna oblastva naj se tega zavedajo in naj jim dajo priliko in možnost, da bi doma za primerno plačo pošteno živeli.

IZ REZIJE

V naši dolini je zavladalo veliko veselje, ko se je razširila vest, da bodo v Rezjuti obnovili industrijo asfalta, ki je skoraj do druge svetovne vojne zaposlovala več sto delavcev. Od teh jih je kakih sto bilo iz Rezijanske doline. Staro podjetje se je tik pred zadnjo vojno združilo z Montecatini, ker se je v tem velepodjetju kapital bolje obrestoval. Naši ljudje pa so polagoma pozabili na nekdanji rudnik. Toda v zadnjem času, ko mora naš mlajši svet iskati skorjico trdega kruha v hladni tujini, so se pri nas zopet vzbudili spomini na stare, porušene topilnice, ki so nam dajale vsakdanji kruh na domači zemlji.

Pred kratkim je prišlo v Rezjuto nekaj izvedencev družbe Montecatini, da bi proučili, kako se more izkoristiti ruda, ki leži v rezijanskih gorah.

Veščaki so ugotovili, da bi se rudnik lahko obnovil. Če se bo to zgodilo, bo na stotine naših delavcev imelo primeren zaslužek doma in se jim ne bo treba potepati po svetu.

Pred kratkim je državna gozdarska uprava v naši občini otvorila delovišče za pogozdovanje. Pogozdili bodo vse področje Krnice, za kar je država določila dva milijona lir. To hvale vredno delo bo nudilo dvojno korist: z njim se trenutno omeji premoreča brezposelnost, naše gozdno bogastvo pa se bo vsaj malo pomnožilo.

IZ RAJBLJA

Pred božičnimi prazniki je končno prišlo do toliko zaželenega sporazuma med delavci in predstavniki družbe Rajbelj - Pertusola. Pogajanja so bila, kot smo že poročali, na videmski prefekturi. Dosegli smo le uspeh, čeprav smo morali v nekaterih zahtevah popustiti. V glavnem smo lahko zadovoljni, kajti ves naš trud ni bil zaman.

Zato smo tudi praznike prav v miru in zadovoljstvu preživeli. Saj je bila vsaj glavna skrb, to je skrb za vsakdanji zaslužek, odpravljena. Ponosni smo na svojo moč in sedaj z novim upanjem gledamo v bodočnost.

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam v tej težki borbi stali ob strani ter nas gmočno in moralno podpirali; posebna hvala dr. Driusiju, ki se je tako odločno postavil na našo stran. Naposled naj gre zahvala tudi Nove-mu listu, saj nas je stalno podpiral in branil.

18

V SONCU IN SENCİ

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Po eno liro na glavo

Šele potem na Dunaju je cesar zvedel, da so oblastva dala po eno liro vsakemu, ki bo prišel na ulico stat v špalirju; po dve pa, če bo vpil »viva«. Lira je pa takrat imela precejšnjo vrednost, posebno seve za milanske postopače in radovedne kmete z dežele. Tisti gospodje po ložah so pa bili sami strežniki in lakaji v patricijskih družinah, ki so morali v opero na ukaz gospodarjev, da ni bilo treba iti njim.

Tudi v Milanu si je cesar — poleg s svetlimi liricami — skušal pomagati z amnestijo. Pravega odmeva pri ljudstvu pa ni dosegel.

Zofija je na Dunaju v skrbeh zvedela, kakšno razpoloženje je med Italijani. Bala se je za sinov ugled. Za snaho ji je bilo malo mar. Elizabeta je pa že bila trudna od samih sprejemanj in desetkratnega dnevnega preoblačenja širokih krinolin. Silila je domov.

Na povratku sta se cesar in cesarica ustavila v postojnski jami, ki jo je kranjska dežela ukazala razsvetliti z več tisoč svečkami. Obisk v jami je veljal »vsej kranjski deželi in nje habsburški hiši vdanim prebivalcem«.

Ko se je Elizabeta vrnila na Dunaj, se nebo v njenem družinskem okolju ni prav nič zjasnilo, še manj pa v političnem.

»Lajtnanti« za dober kup

Leto 1857 je bilo za cesarico in monarhijo precej usodno. Notranja avstrijska politika

in dvorno spletkarjenje proti mladi cesarici sta se prepletala.

V notranji politiki in v armadi je imel prvo besedo cesarjev generalni pribočnik grof Grünne. Ta salonski feld maršal lajtnant je vojsko spravljal v obup. Armado so jedko nazivali »grünne Armee« (zelena armada), namigujoč na vsemogočnega Grünneja. V armado je vpeljal bivši poročnik ali lajtnant gole parade, biriško disciplino z »vstani - lezi«, ko se je moral novinec zaradi najmanjšega pogrška na ukaz desetnika po petdesetkrat vreči v blato in spet vstati. Čez pet minut pa se je moral umazani vojak že predstaviti poročniku v očiščeni uniformi. Če ne se je Tantalova muka ponovila. Pa tudi častnikom se ni dosti bolj gojilo. Prejemali so nizke plače; na neko pritožbo je grof Grünne odgovoril: »Za 24 goldinarjev letno dobim lajtnantov, kolikor kočem.« Vojaška skladišča so bila prazna; izvežbane generale, ki se niso znali priklopiti dvorni stranki, so odslovili in jih preganjali.

Nekega dne je prosil za sprejem na dvoru odlični general Schlick. Ker ni izhajal iz visokega plemstva, ga je seveda Grünne odslovil z besedami: »Potroite, sicer pa smo o junškem generalu Schlicku že dosti slišali.« Na te besede mu je užaljeni konjeniški poveljnik zabrusil: »Jaz pa nisem slišal o kakšnih vojaških podvigih grofa Grünneja še nič!« Dovolj je bilo. Zaslužnemu generalu je pribočnik zadržal pokojnino, ki jo je cesar

bil že dovolil. Ker ni bilo nekaj časa nič, je nekega dne Schlick na javni dunajski ulici Grünneja pošteno oklofutal. Širokoustni, sicer pa strahopetni Grünne je skušal zadevo potlačiti, a po vseh častniških krožkih so pili na zdravje pogumnega Schlicka.

Armada je pa šla še vedno rakovo pot, čeprav je grozila nova vojna v Italiji. Grünne je pa z Zofijo in Bachom ukazoval tudi v cesarski družini.

Cesarčine stiske

Baron Bach je menil, da je treba po obisku v Italiji pridobiti tudi Ogrce, ki so še vedno trpeli na užaljenem narodnem ponosu. Niso pozabili, kako krvavo so cesar, general Haynan in ruski bajoneti strli madžarski plemstva. Zdaj naj pa zopet pomaga cesarčin ljubki nastop pridobivati habsburški hiši odtujena srca.

Začele so se priprave za odhod na Ogrsko. Cesarica je hotela imeti otroke s seboj. Tašca Zofija in njen podrepnik dvorni zdravnik Seeburger sta se uprla. Vendar je Elizabeta to pot zmagala.

V maju leta 1857 je cesarski par prišel v ogrsko prestolnico Budimpešto. Na zunaj je bilo vse sijajno pripravljeno, a srca so ostala mrzla kot pri milanskem sprejemu.

Ko je Elizabeta na konju sprejemala plemstvo in se udeleževala vojaških parad, odzdravljala v jeziku ljudstva in spraševala po njegovih potrebah, je več storila za cesarsko stvar kot vsi ministri in generali skupaj. Madžarski politiki, ki so dobro vedeli, da vpliva v protimadžarskem duhu na cesarja mati Zofija, so upali, da bodo dobili v Elizabeti zaveznika za svoje težnje. Zato so jo še bolj častili in ji kazali spoštovanje.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Revija naše mladine

Cila dijaška revijica Literarne vaje je stopila v deveto leto. Doslej sta izšli dve številki, ki kažeta, da bodo ostale Literarne vaje na gladini prejšnjih let, kar je — če vzamemo to kot čednost, namreč kot vztrajnost — pravzaprav hvale vredno, vendar pa si človek nehoti zaželi končno malo spremembe. Ne toliko v oblikovnem kot v vsebinskem pogledu in v načinu, kako je urejevana. Način urejevanja je postal že preveč stereotipen in zato vedno manj privlačen. Prav za tako mlade ljudi, kakor so bralci, ki so jim Literarne vaje namenjene, ima novost vedno nekaj mikavnega, in zato bi bilo dobro, da bi uredništvo malo razmislilo, kako bi revijico v uredniškem in vsebinskem pogledu nekoliko bolj razgibalo in popestrilo, morda z novimi rubrikami, anketa (snovi za poizvedovanje vendar ne manjka), nagradnimi natečajmi, n. pr. za najboljšo črtico, z reportažami s Tržaškega in od drugod itd.

V Sloveniji so nedavno izvedli zelo zanimivo poizvedovanje med višješolci o tem, kakšen poklic si nameravajo izbrati, kaj berejo, kaj mislijo o denarju, o ljubezni, o idealih itd. Ali bi ne bilo mogoče izvesti kake podobne ankete med našim dijaštvom, ki bi nam n. pr. pokazala, kaj dijaki berejo ali kako gledajo na svoje bodoče delo in življenje?

Vsekakor bo treba pregnati stereotipnost in enoličnost iz revijice, k čemur bi morali prispevati tako mladi sodelavci sami kot tudi njihovi mentorji. Napravili bi veliko uslugo stotinam mladih in starejših bralcev. Predvsem bi si želeli v revijici manj čisto začetniških stvari, ki spadajo le v šolske zveke in ki jih pač nihče rad ne vidi natisnjene razen mladega avtorja. Objava v revijici bi morala biti nagrada le za resnično dobre spise. Namesto tolikih začetniških stvari pa naj bi prinašala revijica več mentorskih sestavkov, ki bi uvajali mladino v svetovno in domačo književnost ter umetnost, morda v obliki kratkih, jedrnatih poročil in kritik o novih, pa tudi o starejših delih slovenske in tuje književnosti.

Najboljše stvari za letošnjo prvo in drugo številko so prispevali Srečko Simoneta s klasičnega liceja, ki objavlja povestico V kraški milini, Bruna Pertot, o kateri že lahko rečemo, da nam zori v dobro pesnico in katere bi ne smeli zanemariti; Evelina Umek, o kateri velja isto na področju proze, Pavel Pavlica, Sergij Bonač, ki je napisal nekaj kar do-

brih gledaliških kritik, Samo Pahor, ki priobčuje zanimivo razpravo o ljudskih pesmi na Tržaškem in za katero zasluži vse priznanje, Mario Ban, Hektor Jogan, Marija Floridan in Boris Podreka. Posebno vrednost dajejo obema številkam literarne ocene prof. Martina Jevnikarja. Glede rubrik smo govorili že v začetku!

Obe številki so dijaki sami lepo ilustrirali z lesorezi in risbami.

— * —

RAZSTAVA KOROSKIH UMETNIKOV

Dne 10. januarja bodo odprli v Moderni galeriji v Ljubljani razstavo koroških slikarjev, ki so člani koroškega umetniškega društva. Razstava bo obsegala 85 del.

Razstavljali bodo umetniki Bauer, Florian, Frodl, Graef, Gutenberg-Sterneck, Kerschitz, Kreuzer, Mahringer, Schmidt, Schneeweiss, Stark, Tragatschnig in Wucherer. Koroški umetniki spadajo med najboljše v Avstriji, tako da bo razstava nudila tudi zanimiv pregled nad avstrijsko umetnostjo sploh. Kot je razvidno iz navedenih imen, med razstavljalci ni znanega slikarja Wernerja Berga, ker je imel nedavno v Ljubljani že samostojno razstavo.

Zamejski Slovenci v letu 1957

Ko vzame človek v roke koledar Goriške Mohorjeve družbe za leto 1958, ga ob branju odličnega članka prof. dr. Jurka Iz našega kulturnega življenja prevzame veselje in občutek poguma. Razprava nam jasno dokazuje, kako se koroška mladina v zadnjem času živahno, načrtno in požrtvovalno udejstvuje v kulturnem življenju. Razmahnilo se je dramsko in pevsko delovanje, grade se novi kulturni domovi, goji se tudi ustvarjalno literarno delovanje, ki ga podpira zlasti priznana pesnica Milka Hartmanova. Slovenska Koroška se očitno prebujala!

Slovenski visokošolci v inozemstvu in zamejstvu so izdali obširen Visokošolski zbornik za leto 1957, ki so ga uredili Pistivšek Branimir (Monakovo), Gobec Edi (Columbus, Ohio) in Mitja Bregant (Gorica). Zbornik, ki je razmnožen na ciklostilu, prinaša na 161 straneh pesmi in črtice, članke in razprave, poročila o raznih osebah, živih in umrlih, ter poro-

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Tik pred božičem je dalo Slovensko narodno gledališče v Trstu svojo stoto krstno predstavo z Utvo Antona Čehova. Ta poetična drama je zaposlila skoro vso igralsko družino, ki je dala iz sebe vse, kar zmore, da je uprizoritev čim lepše uspela. In reči je treba, da je resnično v polni meri očarala gledalce, kar je bila v veliki meri tudi zasluga režiserja Jožeta Babiča. Babič je nedvomno danes eden najboljših slovenskih režiserjev, z veliko kulturo, razgledanostjo in tudi rutino. Tokrat je imel tudi srečno roko v izbiri dela. Tudi igralci zaslužijo vse priznanje, posebno ker ni bilo lahko poustvariti na odru tako poetičnega in precej odmaknjenega ozračja, kot ga diha to delo Čehova.

Za praznike je pa odšlo Slovensko narodno gledališče gostovat po primorskih krajih na oni strani meje, kjer je uprizorilo poleg Utve Prihodnjo nedeljo Josipa Tavčarja.

LEPA BOŽIČNA VOŠČILA

Slikarja Avgust Černigoj in Lojze Spacal sta tudi letos poslala svojim prijateljem in znancem božična in novoletna voščila hkrati z lepo reprodukcijo enega svojih del v barvah.

Se posebnost pa se je postavil slikar dr. Robert Hlavaty, ki je razposlal voščila z izvirno akvarelno sličico. Tako voščilo mora res vsakogar razveseliti. Se bolj pa bi dr. Hlavaty razveselil ljubitelje svoje umetnosti, če bi po dolgem času priredil osebno razstavo tudi v domačem mestu.

čilo o položaju visokošolcev v raznih državah in na Primorskem. Zadnje je pod naslovom Slovenski akademiki na Primorskem napisal M. B. Nas zanima za danes le to poročilo, ki omenja vse akademske klube na Primorskem. Podatki o njihovem delovanju so zelo pičli, saj društva obstoje v glavnem le na papirju in svoje življenje kažejo le s kakim plesom, miklavževanjem, izletom in podobnim.

Menimo, da je različna svetovnonazorna usmerjenost akademskih klubov sicer nujna, toda visokošolci ter dijaki višjih razredov srednjih šol bi morali obenem težiti za tem, da na kulturnem področju, zlasti na dramskem in pevskem ter na narodno-obrambno ustvarijo tudi nekaj skupnega. Če bi bila na vseh straneh dobro in vztrajna volja, bi prav lahko ustanovili skupni dijaški pevski zbor, dijaško igralno družino in skupno dijaško narodno-obrambno organizacijo.

2. Jutro je bilo še sveže in ker je bila nedelja, je bilo na ulicah še malo ljudi. Dolgo sem hodil po široki ulici, ki je peljala iz mesta proti goram. Obrobale so jo zanemarjene vile sredi vrtov, v katerih so nekdanje stanovali srbski višji uradniki in častniki, ki so vladali nad Makedonijo; nanje je spominjal bahaški Oficirski dom sredi mesta. Pravzaprav sem bil edini človek, ki je šel ob tej uri iz mesta. Vile ob straneh so se umaknile kočam in končno sem prispel do kraja, kjer je ulice kratkoma zmanjkalo. Velikansko, starodavno drevo s krošnjo, v kateri je vreščal in prepeval cel narod ptic, jo je cepilo v dva ozka kolovoza, od katerih se je levi takoj zarezal v pobočje hriba in se začel strmo dvigati na goro, ki je od spodaj ni bilo videti. Še nekaj raztresenih koč, potem pa je izginila vsaka sled naseljenosti razen redkih vinogradov na desni, v katerih so se svetili med suhim trtnim listjem kot komolec dolgi rumeni grozdi z velikimi jagodami. Toda tudi vinogradov je kmalu zmanjkalo in razdrapani pot se je vila le še med golimi rumenimi pobočji. Bilo je, kot da je južno sonce preko poletja izžgalo iz njih vse življenje. Le tu pa tam, daleč narazen, se je dvigal kak grm ali je nekoliko bolj zeleno drevo poživilo pusto krajino. In

Izlet v Nereze

nikjer žive duše. Le enkrat sem od daleč zagledal čredo ovac, ki bi jih bil prav lahko zamenjal za velike umazanostive kamne, s katerimi je bilo posuto pobočje, po katerem so se pasle. Trava je bila popasena do korenin in čudno je bilo, da so še našle paše. Od daleč se je zdelo, kakor da se sploh ne premaknejo; še pes je nepremično ležal nedaleč od črede in me opazoval. Pastir v ovčjem kožuhi je sedel na velikem kamnu in piskal na frulo enakomerno, otožno melodijo, ne da bi se obrnil za me, noj, četudi me je nedvomno opazoval. Zavpil sem, če je to pot v Nereze. Odmaknil je frulo od ust in zavpil, da je, nato je piskal naprej in kmalu sem izgubil njega in čredo izpred oči.

Pot se je prevesila v vlažno sotesko, po kateri je tekel droben potoček, ki je napajal edino zelenje v tem od sonca požganem gorovju. Obrobale ga je zeleno grmovje, iznad katerega so se dvigali topoli in druga južna drevesa s čudno krivopastimi in prepletajočimi se vejami. Pokleknil sem na kamen ter se napil iz njega ter si ohladil obraz. Bilo je že vroče in prijetno je bilo sedeti v senci dreves in poslušati rahlo žuborenje potočka, ki je izginjal v visoki travi in med grmovjem. Klokotanje skrite vode je napolnjevalo zrak z občutkom svežine in življenja. Sedel sem tam že kakih deset minut, ko sem šele opazil, da sedita prav blizu za grmovjem dva Arnavta in me opazujeta. Sedela sta na obrežju potočka in si sušila noge. Pod grmom ob poti je stal osel, obložen z butarami dračja, in mulil listje z vej. Moška sta bila divje, zanemarjene zunanosti, eden star, z dolgimi sivimi brki, ki so mu široko štrleli

z obraza, drugi mlad, kakih dvajset let star, s pega stnim obrazom in drobnimi sivimi očmi, oba pokrita z okroglimi belimi čepicami. Spomnil sem se, da so mi pravili, da med vojno ni bilo varno hoditi tod; ker so ubili Arnavti človeka za par čevljev. Segel sem z roko v žep, v katerem sem nosil revolver, in pomirjen pozdravil. Mrko sta odgovorila, a morda je bila to le navada teh ljudi, ki živijo v večni osamljenosti in se odvadijo govoriti in še celo misliti. Da bi rešil sebe in njiju iz zadrege, sem ju vprašal, če pelje ta pot v Nereze in če je še daleč. Potrdila sta in začela gledati nekoliko prijazneje. Potem sta se obula, odvezala osla, stari je sedel nanj in počasi so vsi trije izginili za ovinkom v smeri proti mestu. Morda Arnavti ne poznajo nedelje, sem pomislil.

Ko sem stopil iz sence, se je sonce z vso silo uprló vame. Pobočje je dehtelo od južnih trav, razgretih od pripeke. Prijetno bi bilo sedeti v dišečo travo in vdihavati to dehtenje. A sonce je bilo premočno. Naglo sem stopil, da bi se mu čimprej odtegnil. Bleščalo se mi je, da sem moral z roko zaščititi oči, če sem hotel pregledati pot pred seboj, ki se je strmo dvigala. Včasih se je komaj poznala, bila je preraslá od nekega južnega jajblja, ki je opojno dišal. Čutil sem, da mi razbija v sencih od vročine, in če sem zaprl oči, sem videl rdeče plamene. Poti pa ni hotelo biti konca. Vila se je v vijugah vedno više. Zdelo se mi je, da bi moral biti že davno v Nerezi. Bilo je že davno čez poldan in že nekaj ur sem bil na poti. Morda sem zgrešil pot, sem pomislil, moral bi bil zaviti po kakšni drugi stezi, ki sem jo morda prezrl. Ali pa sta me Arnavta nalašč zavedla v napačno smer. Toda to se mi ni zdelo verjetno, to ni podobno tem ljudem.

(Konec prihodnjije)

KROŽEK MLADIH IZOBRAŽENCEV — TRS

vabi na sestanek, ki bo v petek, 10. januarja, ob 20.30 v Trstu, Ulica Martiri della Libertà (Commerciale) 5/I.

Na sporedu je predavanje vseučiliškega prof. za jedrno fiziko dr. Jurka Glaserja

»O UMETNIH SATELITIH«

GOSPODARSTVO

VINO OB ZAČETKU NOVEGA LETA

Ob začetku novega leta je v kletih naših vinogradnikov zelo malo vina. Zaradi pozebe v lanskem maju so ga mnogi prav malo pridelali in sploh niso imeli nič za prodajo, ostali pa so večinoma vino že razpečali. Cena je že od trgatve bila še kar zadovoljiva in bo skoraj gotovo taka tudi ostala, saj predvidevajo, da bo Italija do prihodnje letine izvozila več vina kot kdaj prej, čeprav znaša celotni pridelek v državi 30% manj od prejšnjega. Italija izvažala vino na svoje stare trge, to je predvsem v Švico, Avstrijo in Nemčijo; letos pa pojde nekaj vina tudi v Francijo, ki je pridelala komaj slabo polovico redne letine.

Kakšno je vino v pičlih zalogah naših kmetovalcev? Povečini je dobro in je bilo že pretočeno ali pa bo v nekaj dneh. Kdor je vino že pretočil, naj raztopi v vsakem hl po eno kocko enososine, ki bo obvarovala pridelek pred škodljivci. Kdor ga še ni pretočil, naj na vsak način poskusi, ali vino spreminja barvo. Redka so letos vina, ki ne spreminjajo barve. Če v 24 urah količkaj zamenja barvo, če postane bolj rjavo in nekoliko bolj motno, moramo v vsakem hl takoj raztopiti po 2 kocki enososine in v 8 do 14 dni vino pretočiti, ne da bi ga žveplali. Enososina vsebuje poleg citronove kisline in tanina tudi metabisulfit, tako da ti ni treba rabiti azbestnih žvepljenih trakev.

Vsi pa nimajo zdravega vina v kleti. Marsikatero je ostalo še sladko, ker ni pravilno pokopelo. Tako vino je potrebno porabiti v zimskem času ali pa ga zavarovati pred skisanim, da bo lahko spomladi povrelo. Skisanje preprečiš, če za vsak hl vina dodaš 2 kocki enososine sedaj, dve pa konec februarja. Marsikatero vino se tudi vleče, teče kot olje. Če je čisto, ga obilno prezračimo in mu dodamo po eno kocko solfitotantina na hl. Vino prezračiš tako, da pod pipo privežeš snopeč rožja (trtne rozge pri obrezovanju), skozi katero teče vino v podloženo široko posodo (šemplo). Na ta način se vino močno prezrača. Nato zdrobiš v prah kocko solfitotantina, prah streseš v posodo z vinom in močno mešaš, tako da se bo vino penilo. Vlačljivost povzroča neka drobnoživka, ki v dotiku z zrakom umre. Če pa je vino ne le vlačljivo, temveč tudi močno motno, mu moramo dodati na hl po dve kocki solfitotantina in še 20 gramov citronove kisline; vse to raztopimo v mali posodi, zlijemo v sod in tam dobro premešamo ter pustimo pri miru 14 dni, nakar vino pretočimo in temeljito prezračimo. Za plesniva vina se pa obrni na izvedenca. V vsakem primeru pa lahko rabiš olje ali pa zmleto lipovo oglje. Za kislina vina ni zdravila. Kisanje lahko samo preprečimo. Črna vina, ki imajo premalo barve, lahko barvamo po prvem pretakanju; dovoljena barva je samo enocijanina, to je barvilo, ki ga dobe iz jagodnih lupin.

NOJI — ČUVAJ ČRED

Noji so največji znani ptiči, ki pa ne letajo, a so dobri dirkači. Pred desetletji so jih mnogo gojili zaradi dolgih peres, ki so jih boljše dame nosile na klobukih. Ker je danes ta moda izginila, nimamo več posebno velikih vzrejališč nojev.

V zadnjem času pa prihajajo noji zopet do veljave, in sicer kot čuvaji čred. Njihove čuvajske sposobnosti so slučajno spoznali l. 1942. Nekemu ovčarju v Južni Afriki so redno zmanjkovale ovce, ki jih je nekdo kradel. Za poskus je gospodar nekega dne skupno z ovčami gнал na pašo tudi nekaj nojev in kraje so popolnoma prestale. Ugotovili so, da so se noji zagnali za vsakim tujcem, ki se je preveč približal pasišču. To se je razvedelo in danes vedno več nojev nadomešča pse čuvaje.

KROMPIR, KI NE POZEBE

Na Nizozemskem skušajo vzgojiti krompir, ki ne pozebe. Do sedaj se jim je posrečilo vzgojiti eno sorto, ki vzdrži 5,5° C pod ničlo. Svojo lastnost pa ohrani le do drugega rodu. Prej ali slej pa se bo gotovo posrečilo vzgojiti sorte, ki jim pozne pomladanske slane ne bodo več škodovale.

HREN

Hren spada v družino kapusnic, h katerim prištevajo tudi ohrovt (vrzote), kapus, cvetačo, brokole itd. Prvotno je hren rasel ob morskih bregovih, potem pa so ga zanesli v vrtove. Največ ga sadijo na ozemlju slovenskih narodov, predvsem na Češkem. Hren pa se prav lahko tudi spremeni v neprijeten plevel, ki se razširi po njivah. V Bukovini ne poznajo hujšega plevela, kot je hren. Tega pri nas ni, ker ga sadijo samo v vrtovih, ga mnogo porabijo in z lahkoto prodajo.

Hren je pri nas v velikih časteh, saj ga za veliko noč nesejo blagosloviti z drugimi velikonočnimi jedili.

In hren tudi zasluži, da ga imamo v časteh. Poznali so ga že naši pradedje, ki še niso govorili o vitaminih in zato niso vedeli, da jih je v hrenu zelo mnogo, posebno vitaminov B1 in C. Hren je obenem dražilo pri zauživanju mesnih jedi. Uživamo ga surovega, potem ko smo ga zribali ali zmleli in nekoliko okisali. Nekateri ga tudi osladijo s sladkorjem.

Rekli smo, da hren vsebuje mnogo vitaminov. Od tod izvira njegovo svojstvo, da preprečuje skorbut in deluje proti katarju: hrenov zavretek čisti bronhije in pospešuje izločanje katarja. Uporabljajo ga tudi kot domače zdravilo, predvsem proti revmi: zribanega in v platno zavitega postavijo na boleča mesta, katera prej nekoliko namažejo z oljem, da tako zmanjšajo razdražbo.

Užitne in zdravilne so samo hrenove korenine, to so podzemeljski deli.

Gojenje hrena je kaj lahko: iz vsake še tako tanke koreninice se razvije nova rastlina. Najbolje je, če koreninice vložimo v zemljo v nekoliko poševni legi. Hren najbolje uspeva v rahli in dobro pognojeni zemlji.

»ATOMSKA« PŠENICA

V Rothwellu (Lincolnshire, Anglija) so lansko jesen posejali 1200 hektarov s pšenično sorto »Koga 2«. Seme so prej »bombardirali« z jedro silo. Pšenica je dala srednji hektarski donos 72 stotov, medtem ko so z navadnim semenom dosegli samo 37 stotov. Moka »atomske« pšenice je bolj trda — primerna za testenine.

Jedrna sila odpira nova pota tudi kmetijstvu.

SPORT PO SVETU

Tenis — V Melbournu se je zaključilo odločilno srečanje za Davisov pokal. Nastopili sta reprezentanci Avstralije in ZDA. Kot je bilo pričakovati, so domačini ponovno, čeprav s tesnim 3:2, osvojili največji teniški pokal.

Strokovnjaki so tudi letos sestavili lestvico najboljših držav v letu 1957. Razvrstitev je naslednja: 1. Avstralija, 2. ZDA, 3. Švedska, 4. Italija, 5. Anglija, 6. Belgija, 7. Francija, 8. Danska, 9. Čile in 10. Južna Afrika.

Boks — Svetovno znana boksarska revija The Ring je razglasila, da je najboljši boksar preteklega leta bil svetovni prvak srednje kategorije Carmen Basilio. Sledijo mu Ray Sugar Robinson, Hogan Kid Bassey, Joe Brown in Pasqual Perez.

Nogomet — Evropski strokovnjaki so izbrali Spanca Di Stefana za najboljšega nogometaša celine v letu 1958. Sledita mu Anglež Wright in Francoz Kopa. Najboljša evropska enajstorica pa bi bila tako sestavljena: Jašin; Novak, Hanappi; Bozsik, Wright, Edwards; Kopa, Kubala, Charles, Di Stefano in Gento.

Športni pregled

NAJBOLJŠI ŠAHISTI NA SVETU V PORTOROŽU

V letu 1958 so na sporedu izredno pomembni šahovski dogodki. Tako bo avgusta in septembra v Portorožu tekmovalje, ki se ga bodo udeležili najboljši šahisti na svetu. Doslej poznamo naslednje udeležence: Pachmana (CSR), Gligoriča (Jugoslavija), Benkőa (Madžarska), Filipa (CSR), Matanoviča (Jugoslavija) in Neukircha (Bolgarija). Iz Kanade bo prišel Vaitonis, iz Venezuele De Gruif, iz Južne Amerike pa kar trije Argentinci Panno, Rossetto in Sanguinetti. Prijavila sta še Madžar Szabo in Olafsson iz Islandije, medtem ko se bosta za tretje mesto borila Danec Larsen in Nizozemec Donner. Do sedaj torej imamo že sedem vele mojstrov. Iz Rusije lahko pričakujemo štiri vele mojstre, iz ZDA pa dva.

Šahisti, ki v Portorožu zasedajo prvih 5 mest, se bodo uvrstili za turnir kandidatov, ki bo leta 1959 in na katerem si bo zmagovalac priboril pravico dvoboja s svetovnim prvkom.

Če upoštevamo uspehe v lanskem letu, lahko sestavimo lestvico najboljših šahistov na svetu takole: 1. Smislov (SZ), ki je svetovni prvak; 2. Botvinnik (SZ), 3. Bronstein (SZ), 4. Keres (SZ), 5. Reshevski (ZDA), 6. Gligorič (Jugoslavija), 7. Tajmanov (SZ), 8. Szabo (Madžarska), 9. Geller (SZ) in 10. Korčnoj (SZ).

Najboljši igralci mlajšega rodu pa so: Rusa Talj in Spaski, Jugoslovani Ivkov, Argentinec Panno, Islandec Olafsson, Danec Larsen, Američan Lombardi in Nemeč Darga.

MIHALIČ NAJBOLJŠI JUGOSLOVAN

Kot drugod so tudi v Jugoslaviji letos izvedli poizvedovanje o najboljših športnikih leta 1957. Že drugi zaporedoma se je za najboljšega izkazal maratonec Franjo Mihalič, ki je v Melbournu osvojil srebrno kolajno. Na ostalih mestih so vaterpolist Kačič, atlet Lorgier, ki je najboljši med Slovenci, šahist Gligorič in metalec kladiva Bezjak.

Stava 19 - PO NASEM BO TAKO? - Stava 19

12. januarja 1958

1. BARI — SAMBENEDETTESE	1
2. BRESCIA — MESSINA	1
3. CAGLIARI — TRIESTINA	1 2
4. COMO — PALERMO	1 X
5. MARZOTTO — ZENIT MODENA	1
6. PARMA — TARANTO	1 X
7. SIMMENTHAL MONZA — PRATO	1 2
8. VENEZIA — LECCO	1
9. FEDIT ROMA — SAROM RAVENNA	1 X
10. LIVORNO — SALERNITANA	1 2
11. REGGIANA — MESTRINA	1
12. SANREMESE — PRO PATRIA	1
13. SIENA — CATANZARO	1
1. CARBOSARDA — SIRACUSA	1
2. PRO VERCELLI — CREMONESE	1

Rumena kača - vladar sveta

15

E. Wallace . R. B.

»Ne streljajte, Lynne. Tako bi šel sicer k zvezdam, toda jaz iščem drugačno pot nesmrtnosti.«

Lynnova svetilka je posvetila na visoko, vitko postavo, odeto v podložen plašč. Izpod okrogle rdeče kape se je strahotno režal rumen obraz.

Kitajec se je preplašen skušal umakniti, toda kmalu se je zavedel in Clifford je spoznal nervozni smeh.

XIII.

Clifford se je z naperjenim samokresom obrnil v dno stopnic, kjer se je slišalo cepetanje bosih nog. »Fing-Ho, pokliči svoje pse!« je zaklical.

Fing je za hip okleval, nato pa je z gospodovalnim glasom nekaj zasikal. Topot se je ustavil. V temi so se zablistali široki kitajski meči.

»In sedaj,« je dejal Clifford ter odpeljal Fing-Hoja pod pazduho proti izhodu.

»Toda, dragi gospod Lynne,« je prišel medeno sladko Kitajec. »Saj bi mi bili lahko pisali dve vrstici, če ste tako želeli obiskati naše podjetje. Sam bi Vam bil za vodnika. Tako pa so moji ljudje menili, da so tatovi. Kot ste opazili, so v veliki dvorani izredni zakladi. Pravi čudež je, da niste tam pustili kože. Bi me v resnici razžalostilo.«

Lynne mu ni niti odgovoril. Vedno pozoren ni spustil Kitajčevega komolca. Fing se je zopet živčno zasmejal: »Nisem vedel, da ste tako nezaupni, Lynne.«

Pri izhodu je Clifford vžgal svetilko. Pod velikanskimi lopami se mu je zazdelo, da vidi dolgo vrsto naloženih tovornikov. Tedaj mu je nenaden udarec zbil luč iz rok. »Oprostite,« se je opravičeval Kitajec. »Nočem, da bi moji videli, da je nepoklican tujec za tem obzidjem. Luč bi jim tudi predobro pokazala cilj.«

Tega se je tudi Clifford dobro zavedal. Pritavala sta do železnih vrat. Fing-Ho jih je odprl s svojim ključem. Lynne se je ritemski pomikal skozi in držal napet samokres na Fingovih prsih: »Ne bom te več opozarjal, Fing-Ho, da se vrneš domov in s svojimi milijoni obdeluješ zemljo. Tu nehaj s svojo smešno zamisljo o svetovni oblasti!«

TEDENSKI KOLEDARČEK

12. januarja, **nedelja**: Sveta družina, Tatjana
 13. januarja, **ponedeljek**, Veronika
 14. januarja, **torek**: Srečko, Hilarij
 15. januarja, **sreda**: Pavel
 16. januarja, **četrtek**: Tomislav, Marcel
 17. januarja, **petek**: Anton
 18. januarja, **sobota**: Vera

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 8. januarja 1958 si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	623—625 lir
avstrijski šiling	23,70—24,20 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	125—131 lir
funt šterling	1590—1670 lir
nemško marko	147,50—148,50 lir
pesos	13—16 lir
švicarski frank	144—145 lir
zlatoto	705—708 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 12. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 L. N. Tolstoj: »Koliko zemlje potrebuje človek« — dramatizirana zgodba. Igrajo člani Rad. odra; 20.30 Zvočni mozaik; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 V svetu jazza.

Ponedeljek, 13. januarja, ob: 11.30 Brezobvezno... drobiž od vseh povsod in...; 12.00 Iz lovčevih zapiskov: »Muc Belinko na lovu«; 18.00 Stravinsky: Praznik pomladi; 18.35 Jugoslovanske narodne pesmi — poje Andjelka Nesič; 19.15 Radijska univerza: Kako nastane dnevnik — »Časnikarski poklic«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Anton Foerster: »Gorenjski slavček«, opera v 3 dej. Orkester in zbor ljubljanske Opere (med 1. odmorom): Sodobna književnost in umetnost: Maria Giacobbe: »Dnevnik sardinske učiteljice«; (med 2. odmorom): Rastresene pesmi lirike: Vinko Beličič: »Jutranje pesmi«.

Torek, 14. januarja, ob: 11.30 Brezobvezno... drobiž od vseh povsod in Potovanje po Italiji, turistični razgledi: M. A. Bernonija; 13.30 Glasba po željah; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Obletnica tedna: »100 let rojstva slikarja Nicole Segantinija, poroča ing. M. Pavlin; 22.00 Italijansko-slovenski kulturni stiki skozi stoletja: »Sodelovanje na področju gledališča«, poroča dr. Janko Jež; 22.30 Richard Strauss: Don Juan, op. 20.

Sreda, 15. januarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vseh povsod in — Žena in dom, obzornik za

ženski svet; 18.00 Koncert tržaške filharmonije; 19.15 Sola in vzgoja: »Otipljive ilustracije za slepe otroke«; 20.30 Anton Lajovic: Vokalne kompozicije; 21.00 George Kaufmann in Marc Conally: »Berač na konju«, komedija v 2 dej. Igrajo člani Rad. odra.

Četrtek, 16. januarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vseh povsod in...; 12.00 Predavanje: »Alaska — dežela lepote«; 18.30 Sirimo obzorja: »Moj dom je Evropa«; 19.15 Radijska univerza: »Izumi v zgodovini civilizacije: Merjenje časa«; 21.00 Ilustrirano predavanje: Življenje in delo velikih bankirjev: »Fuggerji«; 21.40 Slovenski oktet; 22.00 Mnenja preteklosti in sedanjosti: »Uvod: Zadovoljni Kranjec Valentin Vodnik«, poroča prof. Martin Jevnikar.

Petek, 17. januarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vseh povsod in — Življenja in usode: »Helmholtz, mož veleblagovnic; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Chopin: »24 preludijev«; 19.15 Znanost in tehnika: »Odkod živalim varovalna barva?«, poroča dr. B. Mihalič; 20.30 Od melodije do melodije; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.15 Velika dela slavnih mojstrov; 22.00 O glasbilih: prof. Pavle Merku: »Elektronska glasbila — zaključek«.

Sobota, 18. januarja, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vseh povsod in — »Pismo iz današnje Japonske«; 16.00 Radijska univerza: O zdravstvu in higieni dela: »Zdravje in delo v kovinski industriji«; 17.00 Slovenski narodni motivi; 18.00 Oddaja za najmlajše: »Deklica iz začaranega gozda«. Napisal Dušan Pertot. Igrajo člani Rad. odra; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Teden v Italiji; 21.00 Dramatizirana zgodba: Edgardo Allan Poe: »Konec Usherjevines«. Igrajo člani Rad. odra.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 420: Ker se breskev sorte »Hale« sama ne oplodi, moram v njeni bližini zasaditi breskev druge sorte, ki istočasno cvete. Katera vrsta je najbolj priporočljiva in koliko takih dreves potrebujem za nasad z 260 breskvami sorte Hale?

Odgovor: Najbolj priporočljiva je sorta Elberta. Zadoštuje, da vsadite 10% te sorte, tako da pride ena Elberta na 9 Hale.

Vprašanje št. 421: Že dvakrat sem skušal vzgojiti mlade akacije iz semena, a se mi ni nikdar posrečilo. Semu ni izkalilo. Ali je bilo slabo? Ali tako hitro izgubi svojo kalivost?

Odgovor: Semu je bilo skoraj gotovo dobro in ni izgubilo kalivosti. Vaš neuspeh je odvisen od tega, da niste prej semena »pripravili«. Semu akacije je namreč zelo trdo — pri cvetech imamo enak pojav pri sramežljivki (mimosa pudica) — in ga je potrebno zato prej omehčati. To dosežemo tako, da eno seme nekoliko opilimo in s tem omogočimo, da voda prodre v notranjost. Za omehčanje pa se lahko poslužimo enega naslednjih kemičnih sredstev: seme 15 minut namakamo v 40% žvepleni kisl-

ni (1/2 litra trgovske žveplene kisline in 3/4 litra vode); damo 20 sekund v vrelo ali 12 ur v mlačno vodo; seme 4 ure namakamo v 1% raztopini železne ali zelene galice (solfato di ferro).

ŽENSKI KOTIČEK

TAKO JE POKOJNI DIOR ŽENSKAM GOVORIL. Okus ni drugega kot umetnost izbrati oblačila, ki pristojno vaši osebnosti in so narejena za način vašega življenja.

Zavedajte se, da je neuravnovešenost v oblačenju zelo redko kdaj lepa.

Snažnost ni luksuz, marveč navada, ki jo je lahko doseči.

Najlepša ženska, ki je zanemarjena, postane grda.

Če imate malo sredstev, ne spuščajte se v fantazije, temveč ostanite pri klasični obleki, pa boste za dolgo časa dobro oblečeni.

Noge, ki so slabo obute, pokvarijo še tako lepo postavo.

Puloverji so prijetno oblačilo, toda očem ničesar ne prikrijejo.

Iz Gorice

ZA VINOGRADNIKE

Kmetijsko nadzorništvo sporoča, da bo vlada prispevala vinogradnikom iz Brd sredstva za nakup cepljenih trt. Te trte morajo kmetje posaditi v nove vinograde s površino od 500 do 3 tisoč kvadratnih metrov. Vinogradi pa morajo biti dokončani spomladi letošnjega leta.

Natančnejša pojasnila dobite pri Kmetijskem nadzorništvu, kjer morate do 10. januarja vložiti tudi prošnjo.

— o —

MALI OGLASI

Naprodaj je malo posestvo po ugodni ceni (5 njiv zemlje, kmečka hiša in hlev) v goriški okolici. Naslov dobite na goriški upravi lista.

Prodajam hišo s prostim stanovanjem v Zagrebu in posestvo v Ogulinu. Pojasnila se dobijo pri Tamara, Trst, Ulica Giulia 100.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 12. jan. 1958, ob 16. uri na Kontovelu, v sredo, 15. jan. 1958, ob 20.30 v Avditoriju v Trstu

A. P. Čehov

UTVA

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

Odgovoril mu je glasen smeh Fing-Hoja, ki je zaloputnil vrata. Počasi se je odpravil vzdolž kanala. Začutil je mrzloto v nogah in da si mora še obuti čevlje. Počutil je v kot, da se obuje. V tem hipu so se velika železna vrata spet odprla. Zapazil je deset ali dvanajst senc, ki so se z noži v rokah bližale v smeri proti njemu. Mrzel pot ga je oblihl; smrt prihaja. Hipoma se je domislil. Porinil je samokres v hlačin žep in se je skoro neslišno zvalil v temno in lepljivo vodo v kanalu. Gnus ga je obšel, toda misel, kaj bi se mu zgodilo v rokah »rumenih bratov«, ga je gnala, da je tiho plaval do splava na nasprotnem bregu. Po zarjaveli vrvi se je vzpel na suho. Z nasprotne strani je zaslišal pritajeno govorjenje. Zavedal se je, da še ni ušel nevarnosti.

Ko je prehodil nekaj vijugastih, temnih ulic, je spet zaslišal ropot motorjev. Še je utegnil skočiti za kup desk, ko je privozil mimo avto, iz katerega so svetili z močnimi žarnicami. Lynne je slišal tisti kitajski šepet. Šele ko so že bili daleč, je pohitel do konca kanala, kjer ga je še čakal avto.

Čez pol ure sta ga topla kopel in vroč čaj zopet spravila k sebi. Spomin na minule trenutke ga pa ni zapustil. Zlasti je imel v mislih tisto dolgo vrsto tovornih vozil, naloženih z modernimi strojnimi puškami.

XIV.

Štefan Narth se je običajno zbudil slabe volje. Ivanka se je prav bala te ure zajtrka.

Po tistem dnevu, ko ni bilo domenjenega kosila, se je do Ivanke kar spreminil. »Slišal sem, da se je tvoj zaročenec že naselil v

vilo. Pravi čudež! V enem tednu pa že vse urejeno! Ste se že domnili za dan poroke?«

Ivanka je vsa začudena dvignila pogled. Odkar sta se ločila v Londonu, ni več videla Clifforda. Čutila se je malo razočarana.

»Saj ga nisem potem več videla,« se je prisiljeno zasmejala. »Kar se pa tiče poroke, še sedaj ne verjamem, ali gre zares...«

»Pa še kako zares,« je vzkljklnil Narth. »Zdaj je že vse domnjeno. Določiti je treba le dan. Poroka bo kar tu v farni cerkvi. Za tovarišici — Letty in Mabel... Da!... Pogovorite se zastran oblek. Vse naj bo preprosto, brez ceremonij... Sicer pa, kaj ti je pravil Lynne tisti dan... o svojih načrtih in o plači?«

»Nič; čemu naj bi mi vse to zaupal?«

»Toda, očka, menim, da boš njegovo plačo odslej ti določeval,« se je šobila Mabel in si mazala maslo na rezino. »Bržkone bo moral še tukaj stanovati. V tem slučaju ga pa malo nauči, kako se je treba obnašati, hm.«

»Tudi na jezik naj pazi,« se je pritaknila Letty. »Včasih govori kot baraba!« »No, no, ne pretiravati,« je miril Štefan. »Bese da še ni konj. Kar se tiče plače, pa ima gotovo pogodbo z Brayem. Jaz mu je ne morem znižati. Sicer pa, Ivanka, za življenje bosta že imela dovolj.«

»Na to nisem niti mislila,« je rezko odvrnila.

»Kar mi je pa neumljivo, so blazni stroški za prezidavo tiste gozdne bajte,« se je Štefan čehljajal za ušesi. Svojemu upravniku, agentu ali kar že bo, pač ne morem dovoliti, da tam stanuje. Me bo že moral poslušati.«

(Dalje)